Natur og samfunn

Kartlegging av naturmangfold og fremmedarter

Kyrksæterøra sentrumsbarnehage

07.11.2025

Natur og Samfunn rapport
ISBN:

post@natsam.no
Øvre Flatåsveg 36
7079 Flatåsen

Natur og samfunn

Oppdragsnummer:	
Filnavn:	Rapport Kyrksæterøra
Forfatter(e):	Gunnar Kristiansen
Refereres som:	Kristiansen, G. 2024. Undersøkelse av naturmangfold og fremmedarter. Detaljregulering og prosjektering av ny sentrumsbarnehage-Kyrksæterøra. Natur og Samfunn rapport.

Dato	**ISBN**	**Publisert av Natur og Samfunn AS**
15.08.2025		Nei

* om offentliggjort, er det med forsinkelse i tråd med miljøinformasjonsloven.

Oppdragsgiver:	Heim kommune

Godkjent av	**Prosjektleder**
Gunnar Kristiansen	Gunnar Kristiansen

Revisjonsoversikt:

Nummer	**Dato**	**Revisjonen gjelder**	**Godkjent av**

Sammendrag:

post@natsam.no
Øvre Flatåsveg 36
7079 Flatåsen

Natur og samfunn

Innhold

1. Innledning og utbyggingsplaner 1

Sammendrag 1

1.1. Innledning 1

1.2. Dagens situasjon 2

1.3. Influensområdet 3

2. Metode 3

2.1. Feltundersøkelser 3

2.2. Innhenting av eksisterende informasjon 4

3. Kunnskapsgrunnlaget 5

3.1. Kunnskapsstatus 5

3.2. Feltarbeid og beskrivelse av kartleggingsområdet 5

3.3. Registreringer, naturtyper og kartleggingsenheter 5

3.4. Landskapsøkologiske funksjonsområder 8

3.5. Arter og økologiske funksjonsområder 8

3.5.1. Karplanter 8

3.5.2. Fugl 8

3.6. Fremmedarter 9

3.7. Geologisk mangfold 10

4. Vurderinger i forhold til utredningskrav i naturmangfoldloven 10

4.1. §8 Kunnskapsgrunnlaget og §9 Føre-var-prinsippet 10

4.2. §10 Økosystemtilnærming og samlet belastning 11

5. Avbøtende tiltak 11

5.1. Tiltak for fremmede arter: 12

Natur og Samfunn AS
Bernt Lies veg 8B
7024 Trondheim
T +47 99 64 20 71
www.natsam.no

1. Innledning og utbyggingsplaner

Sammendrag

Det er gjennomført en kartlegging av naturtyper, naturmangfold, arter og fremmedarter for planlegging/regulering av ny sentrumsbarnehage på Kyrksæterøra. Rapporten sammenstiller eksisterende kunnskap med feltregistreringer. Det gis en beskrivelse av naturmangfoldet og fremmedarter i utredningsområdet og en vurdering av mulige påvirkninger/konsekvenser planlagte tiltak vil ha på naturmangfoldet. Dette utgjør kunnskapsgrunnlaget (jf. naturmangfoldloven §8) og danner grunnlag for å kunne vurdere føre-var-prinsippet og samlet belastning (jf. naturmangfoldlovens §§9-10). Det er i tillegg foreslått avbøtende og kompenserende tiltak for å redusere eventuelle negative konsekvenser.
Tiltaket forventes ikke å ha særlige negative virkninger for viktig naturmangfold. Det er registrert en god del fremmedarter i området, og det er viktig med riktig og massehåndtering (plan for dette) og fjerning av fremmedarter ved gjennomføring av prosjektet.

1.1. Innledning

På oppdrag for Selberg arkitekter har Natur og Samfunn AS utført en undersøkelse knyttet til naturmangfold og fremmedarter i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan og prosjektering av Kyrksæterøra sentrumsbarnehage.

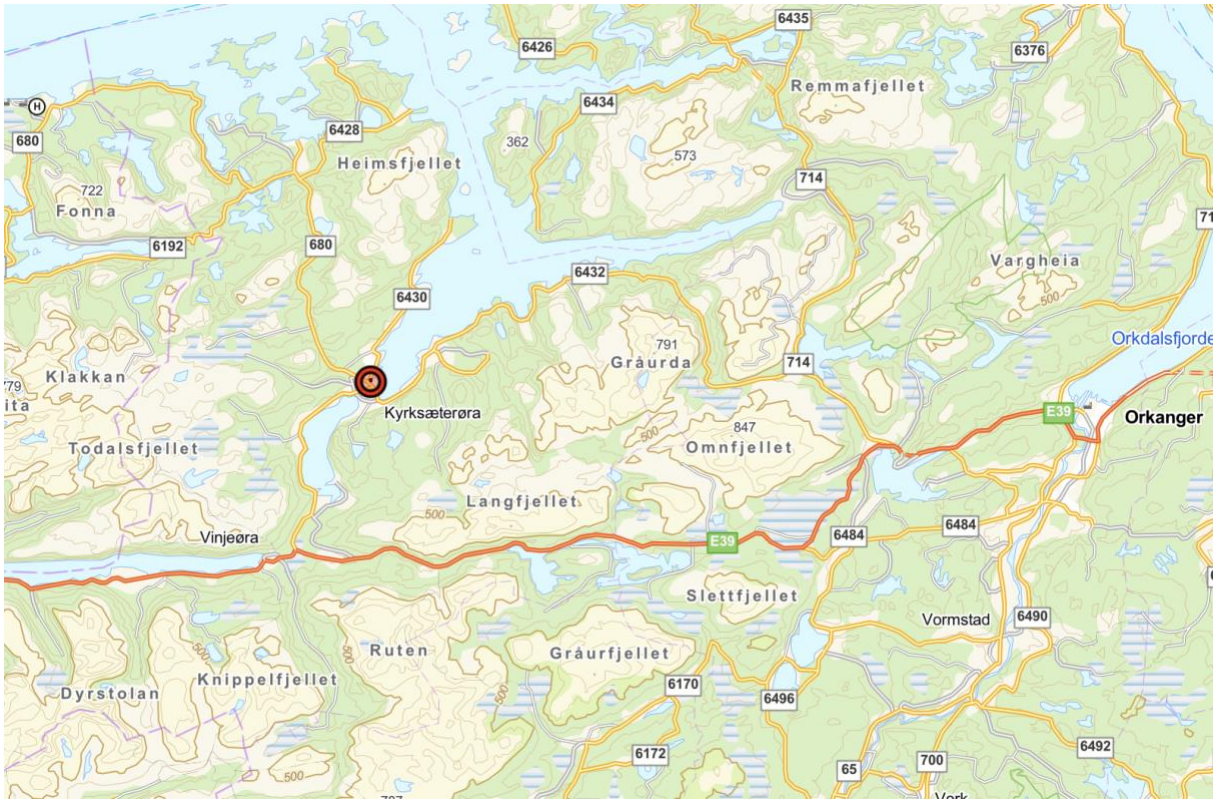

Figur 1. Planområdets lokalisering (rød runding) i sentrum av Kyrksæteræøra

1.2. Dagens situasjon

Prosjektområdet utgjør et område på nordøstsiden av Hellandsjøveien og tilgrensende Haugelva langs nordvestsiden av vassdraget. Mellom vassdraget og prosjektområdet løper Lernesstranda.

Området er preget av bebyggelse, gater og infrastruktur. Sentralt i området er det gamle bygninger som skal saneres. Det er små områder med løvskog og gamle enger/hager i gjenvekst og spredt med busker og trær innenfor området.

Figur 2. Flyfoto med planavgrensning (oransje omriss)

1.3. Influensområdet

Generelt vil fysiske inngrep kunne føre til endrete miljøforhold for vegetasjonen og fugl i en god avstand utover de direkte inngrepene. I dette tilfellet er planområdet omkranset av eksisterende inngrep, utbygginger, utfylling og forstyrrelser slik at en regner med at planområdet utgjør hele infulensområdet for flora og fauna i denne delen av området.

2. Metode

2.1. Feltundersøkelser

Kartleggingen ble gjennomført i henhold til Miljødirektoratet sin instruks (M-2209), som benytter seg av metodikken; Natur i Norge (NiN), for å beskrive et utvalg naturtyper. Dette innebar at naturtyper beskrevet i instruksen ble søkt etter i utredningsområdet og registrert dersom kriterier var oppfylt, eksempelvis krav til minsteareal. Utvalget av naturtyper er prioritert i tråd med St. meld. 14 (2015- 2016).

Det ble foretatt en artskartlegging med formål om å dokumentere rødlistede- og fremmedarter (www.artsdatabanken.no). Funksjonsområder for fugl og annet vilt ble også vurdert. Artskartlegging er komplekst og ressurskrevende, og en vil aldri klare å få en total oversikt innenfor praktiske rammer. Eksempelvis er det per dags dato estimert at 26 000 arter enda ikke er beskrevet/oppdaget i Norge, i tillegg er det mangel på artsspesialister både nasjonalt og internasjonalt (Høitomt mfl.2022).
Området er begrenset i omfang og utsrekning, og en regner med å ha registrert de relevante artene som finnes innenfor området. Kartleggingen ble gjennomført seint i sesongen, men på barmark tilstrekkelig til å identifisere naturtyper innefor området. Utfra områdets beskaffenhet forventes det ikke at sentrale (sjeldne) arter finnes innen området. Av fugl ble kartleggingen gjennomført på en tid som ikke fanger opp individer av spurvefugl Kartleggingen ble også kun utført i løpet av en dag. Området kan ha funksjon som del av leveområde/funksjonsområde for flere arter spurvefugl /individer. Det antas likevel at områdene med løvskog-hassel-lønn-edeløvtrær utgjør leveområder/funksjonsområder for spurvefugl og disse sammenfaller i stor grad med avgrensinger av naturtypene som er avgrenset.

2.2. Innhenting av eksisterende informasjon

Offentlige databaser ble benyttet for å sammenstille eksisterende informasjon (Tabell 1). Primært artsdatabankens tjenester; artskart og økologiske grunnkart, samt Miljødirektoratets kartløsning; naturbase, og Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) sin tjeneste; Kilden.

Tabell 1. Oversikt over offentlige databaser og datasett benyttet for å sammenstille eksisterende informasjon

Offentlig database	Datasett
Økologiskegrunnkart (artsdatabanken)	Arter- fredete
	Arter- Fremmed arter 2018
	Arter- Prioriterte
	Arter- Rødlista 2021
	Arter av nasjonal forvaltningsinteresse
	Gyteområder
	Villreinområder
	Naturtyper - DN Håndbok 13
	Naturtyper - DN Håndbok 19
	Sårbare habitat – Marint
	Berggrunn N50
	Berggrunn N250
	Geologisk arv
	Løsmasser
	Bioklimatiks sone og seksjon
	Kalkinnhold
	Ultramafiske bergarter
	Naturvern- restriksjonsområder
Artskart (artsdatabanken)	Artsregistreringer
	Miljøregistreringer i skog (MIS)

Kilden (NIBIO)	Skogbruksplan
Naturbase (Miljødirektoratet)	Sensitive artsdata maskert
	Forvaltningsområder rovvilt
	Anadrom laksefisk
	Planområder
	Nasjonale laksefjorder
Norge i bilder (kartverket)	Historiske flyfoto
Vann-nett	Beskyttete områder
	Vannforekomster

3. Kunnskapsgrunnlaget

De neste avsnittene under kapitel 3 er en sammenstilling av eksisterende data og feltregistreringer. Til sammen utgjør dette kunnskapsgrunnlaget (jf. §8 i nml).

3.1. Kunnskapsstatus

Berggrunnen i planområdet består av gneisbergarter som gir et sparsomt grunnlag for forekomst av basekrevende arter og naturtyper. Området er imdlertid overdekket med løsmasser i form av marine avsetninger som i stor grad overstyrer mineralpåvirkningen fra berggrunnen og gir gode forhold for mer krevende naturtyper og arter. Klimatisk er området lokalisert i sørboreal vegetasjonssone i klart oseanisk seksjon. Dette betyr at området har potensiale for varmekjære arter og kysttilknyttede arter.

Det er få eller ingen tidligere relevante registreringer i utredningsområdet.

3.2. Feltarbeid og beskrivelse av kartleggingsområdet

Feltarbeid ble gjennomført av Gunnar Kristiansen den 29.10.2025. Det var opphold og stille og gode forhold for å kunne fange opp sentrale karplanter under kartleggingen (for å identifisere naturtyper. Det var imidlertid seint i sesongen for artskartlegging. Kartleggingen dekket hele det avgrensede utredningsområdet inklusiv eventuelle influensområder. Kartleggingsområdet besto overveiende av veier, infrastruktur, gamle gårdsplasser og hager og små områder med løvskog

3.3. Registreringer, naturtyper og kartleggingsenheter

Det ble avgrenset to naturtyper som rødlistede naturtyper etter Miljødirektoratets innstruks.

Veikantene og store deler av området ellers var for en stor del dominert av kulturtilknyttede arter, tilplantet skog, oppslag av ung skog og ellers mye åker- og ugrasarter. Det inngikk også landbruksarealer på nedsiden av Lernesstranda.

Området med edeløvskog (område 1) hadde ung hassel som buskjikt-ung skog med innslag av litt større seljer spredt. Det var et stort innslag av platanlønn i busk og tresjiktet og med noe usikkerhet ble dette satt til under like under 50 %.

Området med gammel slåttemark (område 2) ble vurdert til denne naturtypen ved gjennomgang av historiske flytfoto fra 1960 tallet da området var helt åpent, og var/er tilknyttet gården ovenfor. Det ligger i en middels bratt bakke og kan ha vært noe terrengbearbeidet. Det ble trolig ikke brukt kunstgjødsel på arealet og den tidlig opphørte hevden av området tyder på at det ble hevdet uten intensive driftsmetoder og tilsådd. Tilstedetiværelsen av spredt med engarter og ingen tilsådde arter tyder på dette. I dag er området preget av tresetting av er nært skog. Trærne/skogen er mye ensjiktet og jevnaldret.

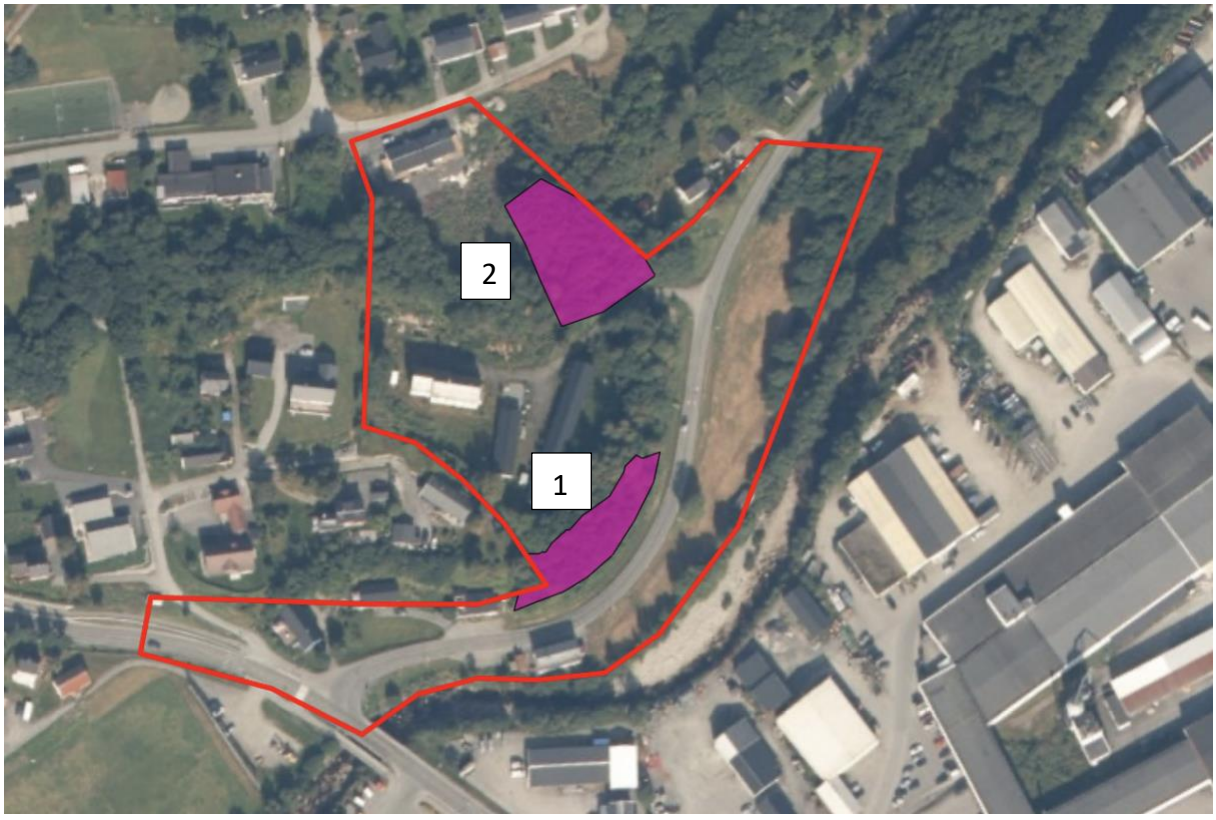

Figur 7. Avgrensing av naturtypelokalitetene-tabell 2 viser oppsumering av dem .

Tabel 2. Oversikt over de to naturtypene som er avgrenset og arealet til dem.

nr	Tilstand	Naturmangfold	Lokalitetskvalitet	Areal m2	Naturtype
1	dårlig	lite	Lav kvalitet	1656	Rik edelløvskog

2	Svært redusert	lite	Svært redusert	1018	C 32 Seminaturlig eng-slåttemark

Figur 8. Edelløvskogen med hassel og mye selje og platanlønn.

Figur 9. Helt tresatt med bjørk og gråor- gammel slåttemark (trolig) -lokalitet 2 (figur 7).

3.4. Landskapsøkologiske funksjonsområder

Tiltakene forventes ikke å påvirke viktige sammenhengende grønnstruktur/ landskapsøkologiske funksjonsområder (dvs. korridorer, kjerneområder osv.).

3.5. Arter og økologiske funksjonsområder

3.5.1.Karplanter

Det ble ikke registrert noen sjeldne arter eller rødlistede arter innen området.

3.5.2.Fugl

Det ble ikke registrert fuglarter innen området da dette var for seint på sesongen. Det antas at løvskogen mellom husene som skal saneres og veien til en viss grad utgjør viktige funksjonsområder for spurvefulg. Det samme gjelder skogsområdene nordvest i tiltaksområdet.

3.6. Fremmedarter

Det ble registrert registrert mange forekomster med fremmedarter innenfor området. Det forekom spesielt mye platanlønn, alpegullregn og skogskjegg innenfor deler av området.

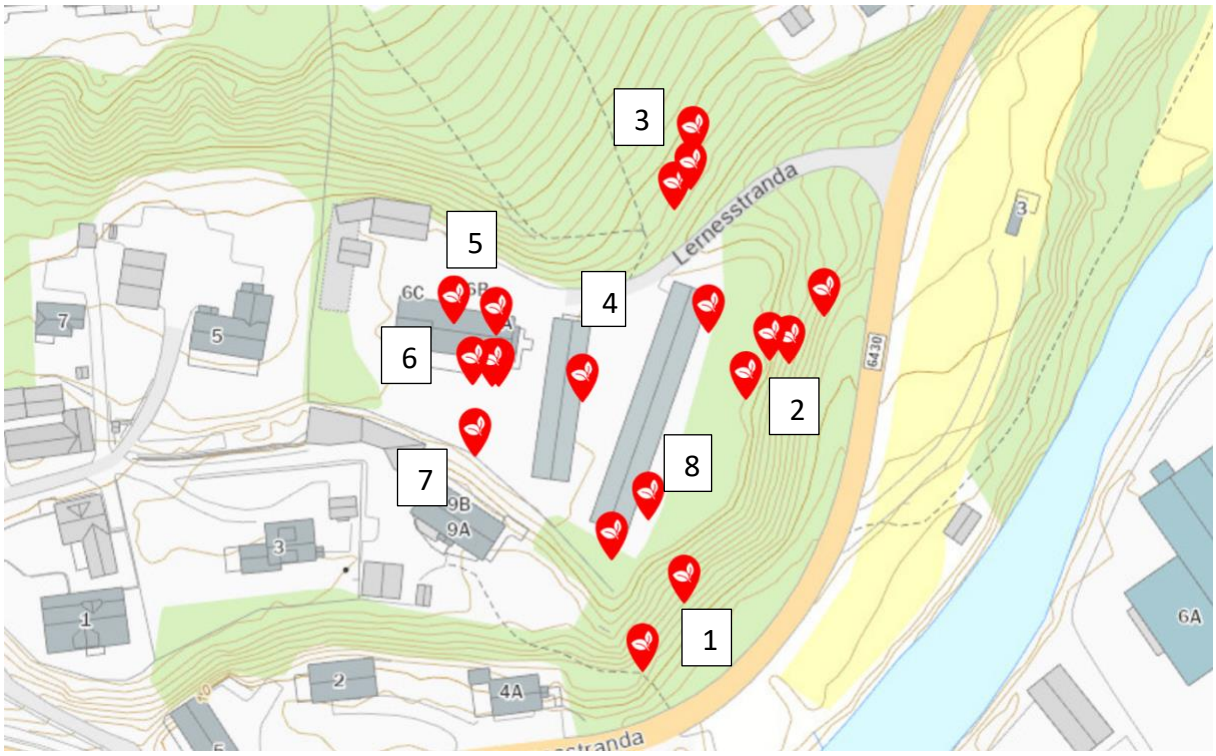

Figur 13. Artsregistreringer i området med fremmedarter.

1. platanlønn-spredt med busker og trær i hele skråning
2. busker av skogskjegg og alpegullregn i hele området
3. alpegullregn spredt og platanlønn
4. alpegullregn
5. skogskjegg
6. rynkerose og alpegullregn
7. hekk med klasespirea delvis i spredning

Figur 14. Avgrensing av området med store forekomster av fremmedartene- skogskjegg og alpegullregn

3.7. Geologisk mangfold

Området har ingen registreringer av viktige geotoper eller rødlistede landformer

4. Vurderinger i forhold til utredningskrav i naturmangfoldloven

4.1. §8 Kunnskapsgrunnlaget og §9 Føre-var-prinsippet

«§8: Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet».

«§9: Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak».

Det er utført feltarbeid med fokus på naturtypekartlegging og identifisering av viktige livsmiljøer og arter/fremmedarter. En fullstendig artsinventering av ulike artsgrupper er ressurskrevende, og kartlegging av viktige livsmiljøer er derfor en tilnærming som skal ta høyde for sjeldne eller særegne arter. Ingen spesielle livsmiljøer er identifsert som kan indikere at slike arter kunne blitt registrert. Vi mener kunnskapsgrunnlaget er godt, og tilstrekkelig for å kunne ta en beslutning-planlegge videre.

4.2. §10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

«§10: En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for».

At økosystemer endres i et raskt tempo som en følge av «bit for bit» nedbygging er godt dokumentert, og anses som en av de mest alvorlige miljøutfordringene vi står over for i dag. Mindre natur og endrete økosystemer har ført til redusert naturmangfold, samt en økning i rødlista arter og naturtyper. I dette tilfellet ble det registrert to rødlistede naturtyper eller naturtyper etter Miljødirektoratets innstruks. De avgrensete naturtypene er små i areal og har svært redusert eller lav kvalitet. Det vil i liten grad være knyttet til særlig ytterligere belastning på naturtypene i en helhetlig sammenheng ved berøring med dem i tiltaksområde. Problemet med gamle slåtteenger er i stor grad at de gror igjen i en vurdering av samlet belastning. Den lille edelløvskogen har dårlig tilstand på grunn av stor spredning av platanlønn innen lokaliteten.

5. Avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak er vurdert i henhold til tiltakshierarkiet (figur 1|).

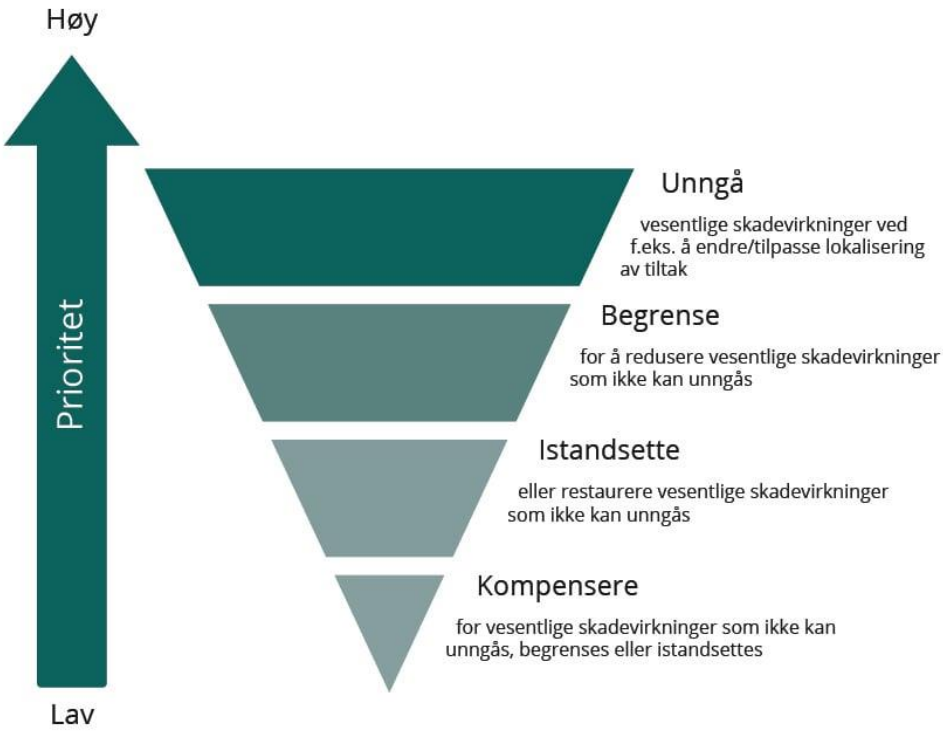

Figur 10. Tiltakspyramiden hentet fra M-1941.

Revegetering og fremmedarter

Det anbefales at grøntområder i forhold til naturlig vegetasjon (viltvoksende arter) revegeteres ved bruk av stedegne masser og frøblandinger med regional tilpassede engarter eller blomsterengblanding. Ugrasarter og alle fremmedarter bør fjernes. Det bør utarbeides en egen tiltaksplan for fjerning av fremmedarter og handtering av masser med fare for forekomster av fremmedarter.

5.1. Tiltak for fremmede arter:

Under anleggsarbeidet er det viktig med oppmerking av områder med fremmede arter. Det anbefales å la fremmede arter i områder som ikke blir direkte berørt få stå urørt. Ved områder med fremmede arter som må håndteres, bør det vurderes å gjennomføre tiltak for hver enkelt art i forhold til riskovurderinger og spredningsrisiko.

Tiltak mot alpegullregn:

- Frøene spres trolig hovedsakelig med vind (smale belger som lett flyr) og kanskje med fugl.
- Gullregnartene er store busker til små trær, og det er arbeidskrevende å fjerne de dyptliggende røttene. Beskjæring fører til nye stubbeskudd, så mekanisk bekjempelse må foretas i kombinansjon med plantevernmidler.
- Arten bekjempes med kutting, kombinert med stubbebehandling for å hindre rotskudd.

Tiltak mot skogskjegg:

- Skogskjegg hører til Rosefamilien- Rosacea og har vært en populær, flerårig og høyvokst hageplante trolig siden 1700 tallet. Arten er særbu med egne hann- og hunnplanter. Etter at hoplanter ble innført har det blitt en stor frøformering (spredning av arten).

- Frøene sprer seg med vind og dyr over middels store avstander

- Det anbefales å fjerne hele planten med roten for at frøsettingen ikke fortsetter. Sørg for å gjøre dette før blomstring og senest før frødannelse. Dersom skogskjegg allerede har gått i blomst er det lurt å fjerne blomsterstanden.

Tiltak mot klasespirea:

- Klasespirea er en 1,5-2 m høy prydbusk, en hagehybrid mellom den østamerikanske kvitspirea S. alba og den vestamerikanske douglasspirea.
- Klasespirea sprer seg hovedsakelig via omfattende klonal vekst med rotskudd. Den setter vanligvis ikke frø, da den er en hybrid. Planten danner store kratt og sprer seg lett ved hjelp av rotskudd.

- Bekjempelse av klasespirea (eller andre uønskede, aggressive spireaer) er utfordrende, da den sprer seg via rotskudd. Den mest effektive metoden er total fjerning av hele rotsystemet. Grav opp hele busken: Sørg for å få med deg hele rotsystemet og alle rotskuddene. Klasespirea kan ha et dypt og utbredt rotsystem (opptil 80 centimeter dypt). Det er viktig å fjerne alle synlige røtter og skudd for å hindre ny vekst.

Tiltak mot platanlønn:

- Arten har høy frøproduksjon og det ligger mye frø i øverste topplag. Den formerer seg også med klonal vekst.
- Platanlønn bekjempes ved å luke småplanter og fjerne stubbeskudd. Det kan være viktig å fjerne kildene til frøspredninga, dvs. store trær i nærheten. Ved hogst vil platanlønn svare med å produsere stubbeskudd. For å unngå dette, må enten stubbene smøres med plantevernmiddel (glyfosat, i konsentrasjon som krever sprøytesertifikat), eller en kan ringbarke trærne i stedet for å felle dem. Barken og all bast må fjernes grundig i en høyde på 10 cm.

Kilder

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av marint biologisk mangfold. DN Håndbok 19-2001 Revidert 2007. 51.

Høitomt, T., Olberg, S. og Thylén, A. 2022. Artskartlegging som del av konsekvensutredninger etter Plan- og bygningsloven. Biofokus-rapport 2022-038. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Miljødirektoratet, 2021. Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NIN2. Veileder, M-1930/2021

Gjershaug, J. O. (Ed.). (1994). Norsk fugleatlas: hekkefuglenes utbredelse og bestandsstatus i Norge. Norsk ornitologisk forening.

Internettkilder

Artsdatabanken, 2021. Norsk rødliste for arter 2021.
https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/

Artsdatabanken, 2020. Tjenesten Økologiske grunnkart.
https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no/

Artsdatabanken, 2018. Fremmedartslista 2018.
https://artsdatabanken.no/fremmedartslista2018

Artsdatabanken, 2018. Tjenesten Artskart. http://artskart.artsdatabanken.no/.

Klima- og miljødepartementet. 2009. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Klima og miljødepartementet.
http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100

Miljødirektoratet. Tjenesten Naturbase kart. https://kart.naturbase.no